

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

ОСНОВИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Підготовки бакалавра

підготовки бакалаврів галузі знань 29 Міжнародні відносини
спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
освітньо-професійної програми Міжнародні відносини

Силабус навчальної дисципліни «Основи критичного мислення» підготовки бакалаврів галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, освітньо-професійної програми Міжнародні відносини.

Розробник: Семенов А. М., доцент кафедри політології та публічного управління, кандидат філософських наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Вознюк Є. В.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління

протокол № 2 від 14 вересня 2022 р.

Завідувач кафедри:

проф. О.Б.Ярош

I. ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань: 29 Міжнародні відносини спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії освітньо-професійної програми Міжнародні відносини Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 3
		Семестр 6
		Лекції 26 год.
		Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 42 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПІБ: Семенов Андрій Миколайович
 Науковий ступінь: кандидат філософських наук
 Вчене звання: доцент
 Посада: доцент кафедри політології та публічного управління
 Тел.: 0509209091
 E-mail : andriysemenov@yahoo.com
 Розклад занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу. «Основи критичного мислення» є навчальним курсом циклу загальної підготовки відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра відповідних галузей знань та спеціальностей (міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії) і визначає обсяг тематичних питань, які повинен засвоїти студент, літературу, орієнтовну тематику логічних завдань, рефератів (фіксованих виступів), категоріальний апарат, перелік контрольних питань. Курс «Основи критичного мислення» розроблено з метою вивчення студентами базових логічних знань, оволодіння основними правилами та прийомами логічного мислення та вміння їх застосовувати у процесі професійної, навчальної, науково-пізнавальної і соціально-комунікативної діяльності. У курсі представлено результати традиційних і сучасних досліджень із розвитку критичного мислення, які апробовані для спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Освітній компонент «Основи критичного мислення» розглядається у контексті вивчення гуманітарних, прикладних та фахових дисциплін: «Україна в європейському історичному та культурному контекстах», «Психологія міжособистісної взаємодії», «Міжнародне право», «Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах» та у поєднанні з іншими курсами, згідно навчальних планів та програм.

Мета курсу – ознайомлення студентів із визначеним полем проблематики традиційного критичного мислення як академічної дисципліни, її змісту, структури та місця у площині традиційної та сучасної науки загалом, соціально-гуманітарних, поведінкових наук зокрема – у контексті розвитку міжнародних відносин та суспільних комунікацій, інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах. Вивчення дисципліни «Основи критичного мислення» має за мету освоєння студентами методів та форм критичного теоретичного мислення, формування системи наукових знань у галузі теорії та практики традиційного

критичного мислення у цілому, та удосконалення практичних навичок логічного мислення, зокрема, їх трансформації в сучасну гуманітарну освіту та культуру, оволодіння категоріальним «апаратом» мислення і пізнання на базі ґрунтовного знайомства з колом відповідної джерельної, монографічної літератури та власної теоретичної філософської, аналітичної рефлексії.

Пріоритетним завданням вивчення курсу «Основи критичного мислення» є розкриття місця, ролі та значення актуальних проблем історії та теорії критичного мислення як академічної дисципліни, логіко-філософського осмислення та аналізу основних процесів у сучасній практиці міжнародних відносин – у контексті вивчення та опанування фахових дисциплін спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Завданнями курсу є також вивчення специфіки основних форм (поняття, висловлювання, умовиводи) та законів (тотожності, несуперечності, виключеного третього, достатньої підстави) мислення, загальних правил і вимог доведення і спростування, які розкривають сутність логічної аргументації; основних методів та прийомів раціонального опрацювання інформації та, на основі цього, розвиток наукового, творчого і критичного мислення студентів відповідних спеціальностей, що є невід’ємним атрибутом розвитку духовності, полікультурності та гуманізму на рівні державотворення в Україні та трансформаційних процесів глобального суспільства.

Компетентності та програмні результати навчання.

Результатом вивчення курсу «Основи критичного мислення» є формування знань в галузі історії та теорії критичного мислення як академічної дисципліни у цілому (провідні проблеми традиційної логіки, їх значення для професійної діяльності, основні історичні етапи розвитку критичного мислення, пізнавально-евристична, інформаційна, світоглядна, пропедевтико-виховна, нормативно-структурна функції критичного мислення), вмінь та навичок логічних операцій та логічного мислення зокрема (методи формування системи понять, категорій, закономірностей, операційний аналіз суджень, практичні навички формування культури критичного мислення).

Вивчення курсу «Основи критичного мислення» у комплексі із суміжними дисциплінами забезпечить студентам також **наступні загальні та спеціальні (фахові) компетентності:**

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв’язання складних спеціалізованих завдань і проблем.

Програмними результатами вивчення курсу «Основи критичного мислення» є:

ПРН 11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні звіти.

ПРН 13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ПРН 17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього (год)	Лек.	Семін	Сам. роб.	Конс.	Форми контролю / бали
Змістовий модуль 1. Вступ до критичного мислення.						
Критичне мислення у системі наук та соціальній практиці людства						
Тема 1. Філософія у структурі сучасного наукового знання, гуманітарної освіти та духовної культури людства. Критичне мислення в системі академічної філософії. Роль та значення логіки у структурі міжособистісної взаємодії, соціальної комунікації та практиці міжнародних відносин.	9	2	2	4	1	УО / 11
Тема 2. Логічна пропедевтика. Предмет і мова формальної логіки. Поняття традиційної та неklasичних логік.	8	2	0	5	1	ДС / 11
Тема 3. Історія логіки/критичного мислення як науки. Філософська логіка як аналітика та еристика. Критичне мислення в науці та практиці ХХІ ст.	10	4	2	4	0	УО / 11
Разом за модулем 1	27	8	4	13	2	33
Змістовий модуль 2. Традиційне критичне мислення: сутність, структура, зміст						
Тема 4. Поняття як форма критичного мислення.	9.5	2	2	5	0.5	РЗ/К 11
Тема 5. Судження як форма критичного мислення.	11.5	4	2	5	0.5	РМГ 11
Тема 6. Умовивід як форма і засіб формування думки і знання.	12	4	2	5	1	ДС / 11
Тема 7. Основні закони формального критичного мислення.	12	4	2	5	1	ДС / 11
Тема 8. Доведення.	8.5	2	2	4	0.5	УО / 11
Тема 9. Логічні основи теорії аргументації. Значення критичного мислення.	9.5	2	2	5	0.5	РЗ/К 12
Разом за модулем 2	63	18	12	29	4	67
Всього:	90	26	16	42	6	100

Форма контролю: УО – усне опитування, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах.

Завдання для самостійного опрацювання

№ п/п	Тема	Кіл-сть год
1	Людина, суспільство, цивілізація: динаміка розвитку та взаємодії на сучасному етапі: системно-інформаційний підхід та логіко-аналітичний опис.	2
2	Академічна філософія в системі сучасної гуманітарної науки та освіти. Критичне мислення у контексті розвитку академічної філософії. Класична на неklasична логіка.	2

3	Пізнання як розумовий процес та інтелектуальна діяльність. Мислення як предмет вивчення критичного мислення.	2
4	Логічна форма та логічний закон	2
5	Методологія і методи пізнання. Проблеми та теорії істини у філософії та критичному мисленні.	2
6	Основні історичні етапи розвитку критичного мислення.	2
7	Критичне мислення в системі наук ХХІ ст.	2
8	Мова як знакова інформаційна система. Мислення і мова.	2
9	Поняття про мову логіки висловлень та логіки предикатів.	2
10	Види понять та логічні відношення між поняттями.	2
11	Судження та його структура. Визначення складного судження.	2
12	Структура умовиводу. Типологія умовиводів.	2
13	Основні правила і закони виводів логіки висловлень. Правила термінів.	2
14	Фігури простого категоричного силогізму. Правила фігур силогізму.	2
15	Аргументація та суперечка. Різновиди аргументації.	2
16	Еристика як мистецтво ведення дискусії.	2
17	Багатозначна та ймовірнісна логіки. Поняття модальної логіки.	2
18	Роль та значення критичного мислення в структурі наукового пізнання, сучасної освіти та духовної культури людства.	2
19	Критичне мислення у структурі міжособистісної взаємодії, соціальної комунікації та практиці міжнародних відносин.	4
20	Критичне мислення та глобальне політичне прогнозування. Спеціальні логічні системи та глобалістика.	2
Разом годин		42

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ.

Політика викладача щодо студента полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу. Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу студентів на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та практичних занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі не повинні спізнюватися на заняття. Перед початком заняття здобувачі освіти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо). Студенти повинні здійснювати попередню підготовку до лекційних та практичних занять згідно із переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для проходження тестування та роботу з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://tinyurl.com/yb94nttf>). Дисципліну «Основи критичного мислення» слухають здобувачі протягом 6 семестру, семестровий контроль – залік (загальна максимальна кількість балів – 100 балів). Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному практичному занятті. На практичному занятті студент отримує оцінки за: 1) за усне опитування, 2) за рівень володіння теоретичними знаннями та навичками, виявленими у дискусії, 3) за оволодіння програмними темами під час виконання індивідуальної (самостійної) роботи.

У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання практичних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях

відповідно до встановленого порядку. У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело. Теми, завдання, презентації виконуються студентом виключно самостійно без дублювання та повторення, копіювання та компіляції текстового матеріалу. Списування під час виконання робіт заборонені рівно як використання мобільних ел. пристроїв. Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Усі академічні заняття та роботи проводяться та виконуються у встановлені терміни за затвердженим розкладом. Перескладання модулів, відпрацювання окремих тем відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.

У 6 семестрі формою підсумкового контролю є залік. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 100 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 60 балів.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82-89	
75-81	
67-74	
60-66	
1-59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Контрольні питання до заліку:

1. Предмет і метод критичного мислення як науки.
2. Основна проблематика логічної семантики.
3. Основна проблематика логічної прагматики.
4. Емпіричне відображення дійсності.
5. Основні логіко-філософські підходи до розуміння істини.
6. Розвиток критичного мислення в античну епоху.
7. Основні ідеї середньовічної (схоластичної) критичного мислення.
8. Розвиток критичного мислення у Новий час.
9. Видатні представники критичного мислення XIX-XX століть.
10. Розвиток критичного мислення в Україні.

11. Соціальне призначення й функції критичного мислення.
12. Роль критичного мислення у формуванні інтелектуальної культури людини.
13. Основні види логічних помилок і шляхи їх подолання.
14. Характеристика поняття як форми мислення.
15. Логічні операції над поняттями.
16. Класифікація та її роль у науці.
17. Загальна характеристика судження як форми мислення.
18. Специфіка модальних суджень.
19. Відношення між судженнями.
20. Логічні операції над судженнями.
21. Умовивід як форма мислення.
22. Основні види умовиводів: дедуктивні, індуктивні, традуктивні.
23. Індукція з погляду критичного мислення.
24. Роль індукції у пізнанні.
25. Гіпотеза та її роль у науці.
26. Логічна характеристика аналогії.
27. Логічна характеристика доведення й спростування.
28. Теоретичне і практичне значення критичного мислення.
29. Пізнання як мисленнєвий процес.
30. Мислення як предмет вивчення критичного мислення.
31. Критичне мислення як наука про форми і закони мислення.
32. Поняття про логічну форму. Поняття про логічний закон.
33. Проблема істинності та формальної правильності (міркувань) мислення.
34. Основні історичні етапи розвитку критичного мислення.
35. Дві концепції виникнення критичного мислення в контексті культури.
36. Критичне мислення на порозі третього тисячоліття.
37. Векторність розвитку ціннісного потенціалу критичного мислення як науки в період постмодерну.
38. Мислення і мова. Мова як знакова інформаційна система .
39. Логічний аналіз мови – спосіб виявлення логічних форм і законів.
40. Поняття про мову логіки висловлень. Поняття про мову логіки предикатів.
41. Роль штучних мов логіки у з'ясуванні структури думки.
42. Пропозиційна функція.
43. Судження і речення.
44. Роль питання у пізнанні.
45. Значення судження як форми мислення.
46. «Логічний квадрат».
47. Логічні засоби перевірки коректності доведення і спростування.
48. Формули, що репрезентують структуру завжди істинних думок.
49. Основні закони критичного мислення як формули істинних думок.
50. Закони критичного мислення висловлень.
51. Закони критичного мислення предикатів.
52. Методологічна роль законів критичного мислення.
53. Основні правила і закони виводів логіки висловлень. Правила термінів.
54. Фігури простого категоричного силогізму. Правила фігур силогізму.
55. Модуси силогізму.
56. Скорочений силогізм. Складні скорочені силогізми.
57. Аналогія як вид умовиводу та її види.
58. Аргументація та суперечка. Різновиди аргументації.
59. Роль та значення критичного мислення в структурі наукового пізнання, сучасної освіти та духовної культури людства.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА РЕСУРСИ

1. Конверський А.Є. Логіка. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.
2. Партико З.В. Логіка. Підручник. Київ, В-во Ліра, 2020. 352 с.
3. Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів Київ: Фенікс, 2015. 256 с.
4. Бандурка О. О., Гвоздік О. І., Кравець В. М. Логіка для правознавців: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 144 с.
5. Гудзенко О. Г. Електронний освітній ресурс: «Логіка: дистанційний курс навчальної дисципліни» (рекомендовано до використання у навчальному процесі (Витяг із протоколу № 7 засідання науково-методичної ради Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки від 22 червня 2020 року) URL: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=768/>
6. Гудзенко О. Г., Поляков В. Г. Тестові завдання для здійснення підсумкового контролю знань студентів у формі комп'ютерного тестування з дисципліни «Основи критичного мислення» <http://cit.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/TEST18-005.pdf>.
7. Гудзенко О. Г., Поляков В. Г. Програма навчальної дисципліни «Логіка» підготовки бакалавра, галузі знань 25 Восні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальності 251 Державна безпека, за освітньої програмою «Державна безпека». Луцьк, 2019. 33 с.
8. Гудзенко-Александрук О. Г. Логіка та філософія у вищому навчальному закладі як невід'ємні елементи гуманітаризації вищої освіти: методологічний та світоглядний аспекти. Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, 20 травня 2020 року. Луцьк: Луцький педагогічний коледж, 2020. С.81-82.

Інтернет-джерела:

1. Загадки для кмітливих. URL: <http://zagadki.org.ua/>.
2. Логіка. Навчальні матеріали онлайн. URL: <https://pidruchniki.com>.
3. Український логічний портал. URL: <http://logic.net.ua>.
4. Riddles with Answers. URL: <https://riddles.tips/>.
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <http://plato.stanford.edu/>